

פניני הרמא

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובב"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

הדלה"נ - 5:01 / צאת השבת [ר"ת] - 6:55

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

פניני רבינו:

והיה כצאת משה אל האהל יקומו כל העם ונצבו איש פתח אהלו והביטו אחרי משה עד באו האהלה. (לג. ח.), פירש"י: והביטו אחרי משה. לשבח, אשרי ילוד אשה שכך מובטח שהשכינה תכנס אחריו לפתח אהלו ע"כ, נראה לפרש מה שאמור כאן "ילוד אשה", להורות שבחו של משה שבאהלו הפרטי שנכנס לשם לצרכי גופו כילוד אשה, גם שם השכינה שורה ומדברת עמו, ככתוב והיה כבוא משה האהלה ירד עמוד הענין ועמד פתח האהל ודבר עם משה.

ובזה יש לפרש מש"כ "וראה כל העם את עמוד הענין עומד פתח האהל (אהלו של משה), וקם כל העם והשתחוו איש פתח אהלו", פירש"י השתחוו לשכינה, שר"ל שכל אחד השתחוה על פתח אהל שלו, שנתברר להם כיצד צריך אדם לחיות באהלו עד שהשכינה שורה גם בביתו.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"ב)

קול ה' בכח

בימים האחרונים שלחנו לפני מנויי הפניני את מאמר הנלהב "השם אחד" שנשא הוד כבוד עט"ר מרן רבינו הגדול ראש הישיבה שליט"א מול בנין הפארלעמענט הבריטי, בעקבות גזירה חדשה שהגויים זוממים להתנכל על הישיבות הקטנות בלונדון, ומרן האריך לבאר יסודות היהודי והאמונה בה' לבדו, ושכלל זה שאין להתחשב עם שום אמונות תיפלות ח"ו, ושמי שנכשל בזה הרי הוא נכשל בעיקרי אמונה רח"ל, ומכאן התריע מנהמת ליבו נגד אלו מהציבור החרדי שמתפשרים עם הגויים להתחשב עם דיעותיהם של הגויים בעניני חינוך הטהור רח"ל. הדברים שולחו בכתובים ובהקלטה.

אלו שלא קיבלו עדיין ורצונם לקבלו, יפנו למייל המערכת

בתפלה לאבינו שבשמים שירחם על עמו ישראל להצילו מכל גזירות קשות ואכזריות אמן

המערכת

קול רבינו [מאמרי מוסר והשקפה]:

מאמר "פסל לך"

[מתוך ספר בית אב שיחות החדש - מאמר בשנת תשס"ג לפ"ק]

והנה להבין קצת ענין הגמרא הנ"ל שתפס משה בבגדו של הקב"ה כביכול, ראיתי **בצל"ח** (ברכות שם ד"ה מלמד) שבדיוק נאמר כן, כי אי אפשר לתפוס בהקב"ה, לכן כנוהו חז"ל בגדו של הקב"ה, ונראה עוד לפמש"כ **במהר"ל** (תפארת ישראל פי"ג ועוד מקומות רבים) כי כל התורה אשר הוא ואורייתא חד, אין התורה שלפנינו רק בבחינת בגד ולבוש לפנמיות התורה שהוא שמותיו של הקב"ה. ויובן בזה כי ענין הלוחות קדושתם מורה על התורה שבלוחות הראשונות, שעדיין לא נתבטלו לגמרי מכלל ישראל, ועדיין יש להם אחיזה בהם ועי"ז הקב"ה נמצא אצלנו. ואולי זהו בחינת השוכן אתם בתוך טומאתם (ויקרא טו. טו.).

אכן יש הבדל גדול בין מאמרו הראשון של הגר"א שמדובר באישי ישראל, שבחטא העגל ירדו ממדרגתם - אני אמרתי אלהים אתם אכן כאדם תמותון (תהלים פב. ו - ז), שבאמירת נעשה ונשמע נתעלו לדרגת אדה"ר לפני החטא. וראיתי כי עדין מלשון "עדן", שע"י הנעשה ונשמע חזרו לדרגת ג"ע ובטלה זוהמתם, וכתר הוא ענין שלמות, שהגיעו לידי שלמות עלאה. ואין לנו מושג בבחינת ג"ע או לוחות ראשונות שלא היה שם שום ענין עמל ויגיעה של תורה, וכמש"כ האחרונים [בהעמק דבר (לד. א.) ובחתי"ס (עי' דרשות עמ' רעד.)], השמים היו פתוחים והיו רואים התורה בשלמותה וגילויה - רואים את הנשמע ושמעו את הנעשה כהמלאכים בדרגא עילאית, וכמש"כ בנפש החיים (שער א פ"ו), והיו מתענגים בדברי תורה ותורה המאירה להם ללא גבול.

ואפשר שזה בכלל נעשה ונשמע דאיתא בגמרא **שבת** (דף פח.) שהשתמשו ברו זה אשר מלאכים משתמשים בו. פי' שלא היתה כל מניעה ומחיצה לקיים צויו ומאמרו ית"ש, אלא היו נמשכים כמים אחר אבן השואבת להקב"ה, וכמש"כ **בנפש החיים** (שער א פרק ט - י) שלבם היה ישר להקב"ה והיצה"ר היה מבחוץ, והבחירה רק כמי שקופץ אל האש, או שמושפע מבחוץ כמו ע"י הנחש. אבל אחרי חטא אדה"ר שאכל מעץ הדעת טוב ורע נתערב היצה"ר בתוכם, בתוך

ראיתי בליקוטי הגר"א ב' הערות אשר לכאורה סותרים זא"ז. חדא על מש"כ "ולא שתו איש עדין עליו: ויאמר ד' אל משה אמר אל בני ישראל וגו' ועתה הורד עדיך מעליך ואדעה מה אעשה לך" (לג. ד - ה), וכבר עמדו המפרשים דמאחר שנאמר ולא שתו איש עדין, שכבר הם בעצמם לא שמו אותם, למה אמר להם הקב"ה אח"כ ועתה הורד וגו'. וחיידש הגר"א פירוש חדש דמש"כ ולא שתו, הוא מלשון שנא' בפרעה ולא שת פרעה לכל האותות (לעיל ז. כג.), שלא שם לבו לכל זה, וזש"כ כאן ולא שתו - שלא שמו לב לחטאם הגדול - ועדיין איש עדין עליו שלא הורידו העדין, עד שאמר להם הקב"ה עם קשה עורף ועתה הורד עדיך.

והעדין פירש"י שהם ב' הכתרים של נעשה ונשמע שניתן להם בהר סיני כשהגיעו למדרגה הגדולה של מת"ת, נמצא לפי"ז כי אכן בחטא העגל נאבדה להם מדרגת מתן תורה ונצטוו להוריד ב' הכתרים.

ושוב ראיתי בגר"א עה"פ ועתה הניחה לי (לב. י.), במה דאיתא בגמרא **ברכות** (דף לב.): "אמר רבי אבהו "אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שתפסו משה להקדוש ברוך הוא כאדם שהוא תופס את חבירו בבגדו ואמר לפניו רבונו של עולם אין אני מניחך עד שתמחול ותסלח להם" ע"כ, ופי' הגר"א שכל מי ששם ד' נקרא עליו יש בו קדושה והשכינה דבוקה, ועל כן הלוחות לוחות אלקים נתקדשו, ואע"פ שברחו השמות גוף הלוחות קדושים, וא"ל הקב"ה למשה תחזיר שברי לוחות ואכלה אותם כרגע כי כל זמן שהלוחות או שבריהם בידי ישראל איני יכול לכלותם כי שכינתי בתוכם, וא"ל משה אין אני מחזירים [והוסיף הגר"א כי חזינן שקדושה גדולה היתה בלוחות, שכשנשבה הארון ובו השברים נפלו אלפי ישראל על שלא נהגו כבוד כראוי, ועוד שהרי לוחות אלה הלכו לפניהם במלחמה].

נמצא לפי"ז שעדיין קדושת ומעלת הלוחות הראשונות היתה לה קיום בכלל ישראל גם אחר חטא העגל, והוא קצת היפך מהאמור לעיל.

הלב. וגם במעשה טוב מתערבת הקליפה וצריך לברר הטוב ולזככו מהרע, והאדם אין צדיק וגו'.

כן נהיה המצב בלוחות השניות אחר חטא העגל, ששוב נתערב הרע בטוב והיה צורך לגזור עליהם מיתה למען יוכלו לבא לתיקונם בסוף כמש"כ בספרים. וזהו פסל לך, שמרע"ה היה צריך בעצמו לעמול לפסול הלוחות, ועליהם ובתוכם כתב הקב"ה את תורתו. אמנם כראשונים, כל התורה כולה, אבל סמויה ומכוסה, וצריך לעמול וליגע לפלפל ולדייק, להתגבר על היצר כדי להבין ולגלות צפונות תורה"ק, וכמש"כ הרמח"ל בדרך השם במאמר "מלחמתה של תורה" דענין הקושיא הוא כי הס"א סותם, ומה שמפלפלים שנים בתורה הוא ששניהם לוחמים נגד הס"א לגרשו ועי"ז מתברר האמת שהוא התירוץ. אבל לבסוף יכולים להגיע לביורור אמתה של תורה כמו שהיא בלוחות ראשונות.

והנה הקב"ה ידע כי סוף אדה"ר לצאת מג"ע לאבד דרגת ג"ע, וכן בקרי"ס שראתה שפחה על הים, וכן במת"ת בלוחות הראשונות ידע הקב"ה ששוב יפלו ויצטרכו לשניות, אבל כן היא המדה שהמלאך לומד עם האדם במעי אמו כה"ת כולה אע"פ שאח"כ שוכח (נדה דף ל:), אמנם האיש שוכח אבל כל מה שמשיג אח"כ בעמלו, זוהי תורתו שזכה כשהיה קודם בואו לעולם זה, שזו התורה לא ברחו, אלא שנשתכחה ונסתרה, אבל יגעת מצאת - לבסוף תמצאהו.

וכן נבין ענין דרגת אדה"ר, ודרגת לוחות ראשונות, שעדיין הם בידנו, ובעת הצורך הם מגינים עלינו, ובכחם אנו זוכים להארה בלוחות השניות וע"כ שניהם מונחים בארון.

וזהו החילוק, כי בני ישראל ירדו ממדרגתם ונצטוו להוריד את עדים, ואי אפשר להם לעמוד בעדים הקודם עם הכתרים והמדרגה של נעשה ונשמע, נעשה קודם לנשמע כמלאכים [וגם מש"כ בבית הלוי (דרוש י) כי הכוונה של ב' הכתרים הוא ענין חיוב האדם וערבות לחבירו, זה שייך רק כראוי בלוחות ראשונים של "יחן כנגד ההר" (לעיל יט. ב.), שאין קנאה ואין תחרות וכל ישראל אחד הם, אבל אחר החטא, לתאוה יבקש נפרד (משלי יח. א.), וצריך לעמול על זה], והכתרים שהוא השלמות לא קיימות עוד ממילא. אבל קדושת הלוחות הראשונות עדיין בידינו, כי הקב"ה מחל וסלח

לנו, כתפילת מרע"ה, ואף שלא החזיר את הלוחות, אבל ה'בכח' עדיין נשאר אצלנו, אלא להגיע לבפועל צריך לעבוד.

ובמשנה אבות (פ"א מ"א) משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו', ועמדנו בזה בשבוע שעבר על שינוי הלשון דבתחלה נאמר 'קיבל' ואח"כ נאמר 'מסר'. ולהאמור הביאור פשוט, כי אמנם משה 'קיבל' תורה בפנים מאירות וגילוי גמור, אבל לכלל ישראל רק 'מסר', כמו שמוסר אדם לחבירו חבילה חתומה - תורה חתומה ניתנה. וצריך הלומד לעמול ולפתוח החבילה [וכמו שידוע כיום כשקונים חבילה חתומה צריכים לחפש סכין או מחט כיצד לפתוח].

זוהי המסירה של לוחות שניות שמסר מרע"ה, וכ"א צריך לעמול בכחותיו וכשרונותיו וכפיית יצרו לפתוח החבילה הזאת של הלוחות השניות, שרק עי"ז מתגלים לו אורות תורה"ק.

ראיתי הערה במאמר נפלא **בגמרא מנחות** (דף כט:), דאיתא שם: "אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ירך [מה צריך לקשור, ולכאורה השאלה שהרי הכל פתוח וברור] אמר לו אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות אמר לפניו רבש"ע הראהו לי אמר לו חזור לאחורך הלך וישב בסוף שמונה שורות ולא היה יודע מה הן אומרים תשש כחו כיון שהגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך אמר להן הלכה למשה מסיני נתישבה דעתו", וראיתי הערה להבין קצת מאמר פלאי זה, ונמצא הביאור כך, דהנה אנו רואים בתשובות של הראשונים, הרשב"א והתרוה"ד וכו', תשובות קצרות ובהירות, רואים הפשיטות דגמ', ואילו האחרונים מאריכים בפלפולים ארוכים בתשובותיהם עד שבסוף מגיעים לביורור. והענין הוא כי הראשונים לפי דרגתם היתה התורה יותר פתוחה וגלויה, ולא הוצרכו כ"כ לפלפולים להגיע לאמת, אבל האחרונים צריכים לכת סביב סביב עד שימצאו נתיב להאיר ההלכה, אבל לבסוף מתגלית ההלכה לאמיתה.

כן משה רבינו תמה על הקשרים כנ"ל למה הקב"ה עושה הסתרה, א"ל הקב"ה בשביל רע"ק,

ויש לפרש ענין חזור לאחריך ח' שורות, דהיינו לדרגא של "א" שהוא הטבע, דהיינו ההסתר. ואז ראה איך שרע"ק עמל לפתוח הקשרים בפלפוליו, ולא הבין משה מה זה, והצטער ע"ז, על מה הוא עמל? עד שבסוף נתגלה לו שרע"ק הגיע בסוף לאמיתה של תורה, דהיינו הלמ"מ, ואז נחה דעתו [ויובן בזה גם המשך דברי הגמ' שם לענין עשרה הרוגי מלכות, אבל אכמ"ל].

ומרן (הגרי"ז מבריסק) **זצ"ל** אע"פ שכל הלכה היתה ברורה לו לפי עוצם גדלו, אבל למעשה הרבה פעמים לא סמך על עצמו ושאל מורה הוראה, שהבין כי יש לו ס"ד לאסוקי אליבא דהלכתא, והיה מורה הוראה מובהק שסמך עליו ואליו שלח לשאול את שאלותיו, אבל ביקש מהשליח שלא יגיד לו כיצד המורה הזה הגיע לבירורו אלא יגיד לו המסקנא, כי דרך לימודו ויגיעו של ההוא מורה לא היה כדרכו, אבל ידע שביראתו ותורתו הגיע להאמת וד"ל.

והדבר מובן לפי האמור. ונמשיל משל למי שמוזמן לסעודת חתונה בפלטרין, שהוא יכנס ישר דרך השער אל השולחן, אבל יש שאינם מוזמנים כ"כ אבל רשאים להדחק, והם צריכים בעצמם ללכת למטבח לאסוף המאכלים, וסו"ס יושבים ג"כ ליד השולחן, ויש שלא נותנים להם רשות להכנס ישר אבל נכנסים דרך דלתות, או חופרים להם חורים בקיר זה בכאן וזה בכאן כ"א לפי יכלתו עד לשם שמים שסו"ס גם הם יגיעו לשולחן.

כן החילוק בין לוחות הראשונות להאחרונות. ובאשר לכל דבר יש בחינות גם בלוחות שניות יש שקל להם ויש צריכים יותר לעמול ביצורם ובמדוהיהם וביגיעתם אבל סו"ס מגיעים, ואע"פ שאחד אינו מבין את הדרכים של השני.

והמבקשים את האמת כולם מגיעים לאותה המטרה, לאמיתה של תורה יש רק אחת, אבל הדרכים משוננים כ"א לפי נטיעת נפשו ולפי חינוך בית אבותיו, וחינוכו, יש שמגיע ע"י מוסר ויש ע"י חסידות ויש ע"י דרוש ויש ע"י דקדוק הלכה, וכל אחד אינו מבין איך השני מגיע לפי דרכו, אבל סו"ס מבקשי אמת לאמיתו יגיע לפתוח החבילה ולמצוא תוכן המסורה הלל"מ.

וכן ראיתי בחיי גדולי ישראל זה בדרכו זה בדרכו, אבל סו"ס הגיעו מבקשי אמת לאותה

המסקנא, הם הגיעו לשולחן שבפלטרין וכווננו ההלכה [וכבר היה לי פעם שיחה על כזה עם הגה"ק האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל לפני ארבעים שנה, ועכשיו אני מבין את דבריו]. והוא שאמרו (שיר השירים רבה פ"ה) פתחו לי פתח של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, דהיינו שתכנסו דרך החור שלך בלב, ולבסוף יפתח לך הקב"ה אולם בלי דלתות.

ואם ידמה האדם שהוא בדרגת הקודמים ויגיע בנקל בכתרים שעל ראשו, אינו אלא טועה - הורד עדיך! אבל מ"מ הוא צריך לדעת ששברי לוחות עדיין בידיו, התורה שלמד עם המלאך לא פרחת ויכול להגיע.

אם אין אני לי - אני בכחי ועמלי - מי לי - כי רק בכחי אוכל - וכשאני לעצמי - המצב שלי - מה אני, ואם לא עכשיו - ברגע של התעוררות - אימתי. "פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר" (שיר השירים ה. ו.), ואע"פ שעבר, אבל סו"ס פתחתי הפתח והוא פתוח.

וגם לא כל הזמנים שוים, יש והארה יתרת שולטת, כגון בשבת, שאנו מבקשים "ותן חלקנו בתורתך", ודייקא בשבת, כי המכוון הוא לחלק שלמד האדם עם המלאך, שזהו חלקו בתורה ויכול להגיע אליו [וכדאייתא בגמרא שבת (דף ק"ט): שר' זירא כשראה זוגי תלמידים פלפלו בתורה א"ל אל תחללו את השבת, וביאר היעב"ץ בסידורו (שער השבת קביעות מדרש אות ח) שבשבת אין לעמול כל כך בתורה בדרך העיון כמו בחול, והוא שאמר להם ר' זירא כשראה אותם עמלים כבחול. והפלי' במה שאמר להם הוא, שבשבת מגיעים להארה ביותר בנקל. והוא ענין עמוק, אבל נדע מזה חשיבות הלימוד בשבת]. וכן איתא **בזוהר הק'** (פרשת שלח דף קעג.) שיעקר חידו"ת הם בשבת.

והשאיפה צריכה להיות למעלה למעלה - מתי יגיע מעשי למעשי אבותי, ואין לנו מושג עד כמה בכחותינו, וכמה גדולה כל התורה שלמד אדם במעי אמו, שאל זה יכול להגיע, אבל צריך לדעת כי לע"ע אין לו, והוא רחוק עדיין, מה אני, ואז יכול להגיע בכחותיו ובזריזותו, ואם לא עכשיו, אימתי.